

Na Londen is de tentoonstelling in februari en naar in het NEDERLANDS TEXTIELMUSEUM in Tilburg te zien geweest. Het aardige was dat de vormgeving van de tentoonstelling daar veel beter was dan in de Londense CRAFTS COUNCIL, waardoor de uitstalling in Tilburg naar mijn smaak veel informatiever was. Misschien komt dat ook omdat ik hem voor de tweede keer zag. (Voor de liefhebbers: 2010, TEXTILES AND NEW TECHNOLOGY is nog te bezichtigen in een aantal Britse steden.) Dat de tentoonstelling naar Nederland kwam, was een belangrijke kapstok voor de tweede reis waar ik het over had: met een aantal activiteiten het thema nader onder de aandacht brengen en verder uitdiepen. Er is voor gekozen dit te organiseren onder auspiciën van het SANDBERG INSTITUUT, verbonden aan de GRA, bedoeld om jonge, afgestudeerde ontwerpers en kunstenaars te ondersteunen en te stimuleren. Samen met Marjan Unger van het SANDBERG INSTITUUT is het idee verder uitgewerkt, met als resultaat dat we gesloten een symposium genaamd TEXTECH te organiseren en ook de in het begin van dit verhaal genoemde masterclass met Junichi Arai. Op deze manier hoopten we zowel een grotere groep te bereiken, waarmee informatie en gedachten uitgewisseld konden worden, als een kleine groep te formeren die heel concreet innovatief aan het ontwerpen zou slaan.

Het symposium: inspiratie
 Zo gezegd, zo gedaan (ik zal u de hobbels en hindernissen op weg naar het doel verder besparen). Voor het symposium, 17 februari in Tilburg, was de belangstelling zo groot dat moest worden uitgeweken van het TEXTIELMUSEUM naar een nabijgelegen kerk. Ik wil niet zeggen dat de bijeenkomst daardoor iets religieus kreeg, maar na afloop was er toch het algemene gevoel onder de deelnemers dat men iets meegekregen had, dat men geïnspireerd was geraakt door de presentaties en de discussie. De Engelse curatoren van de tentoonstelling gaven een toelichting spraakmakend: kleding als informatiedrager waarmee iemand op afstand – via de computer – kan meebeleven hoe je je voelt). Hoogleraar vliegtuigbouw Beukers had een verhaal over de toepassing van nieuwe textiellichtgewichtmaterialen in de industrie (trappig: de uit zijn berekeningen volgende constructie waarmee niet-rimpelende vormen kunnen worden gemaakt, is dezelfde die Maria Blaisse vele jaren geleden uitdacht en later toepaste in de rimpelloze hoeden voor Issey Miyake). Diverse ontwerpers en mensen uit industrie en wetenschap vertelden interessante verhalen. Niet alleen de oh-en-ah-woorden (kogelvrije vesten van spinrag, elektromagnetische stoffen, truien van gerecycled PET, SMART MATERIALS die reageren op de omgeving) werden besproken, het ging ook over de vraag of studenten van de afdeling TEXTIEL bijscholing nodig hebben op de TECHNISCHE UNIVERSITEIT omdat veel vernieuwing in textiel van chemisch-ingenieurs komt.

Beelden van de masterclass, GERRIT RIETVELD ACADEMIE. Rechts het verven van stoffen.

Of moeten de research-ingenieurs meer met vormgevers samenwerken? Ja, zou je steeds geneigd zijn te zeggen, maar de recente praktijk in het onderwijs is juist dat er minder tijd beschikbaar is om in de breedte of de diepte te gaan. De stelling dat afgestudeerden in de praktijk hun specialisme maar moeten leren, belooft in dit geval niet veel goeds. Het aantal weverijen en producenten dat bereid is te experimenteren of te investeren in innovatie is in Nederland op dit moment klein. En dat terwijl uit onverdachte hoek (ERASMUS UNIVERSITEIT, ECONOMISCH-GEOGRAFISCH INSTITUUT) juist de aansporing komt om het Nederlands ontwerp te koesteren: 'De concurrentiekracht van de Nederlandse industrie berust ten dele op het zeer vooruitstrevende ontwerp van met name interieurstoffen'.

Vrijheden veroveren

In mijn eigen werk loop ik er natuurlijk ook tegenaan: hoe breng je je fascinatie voor de constructie van een weefsel en voor de onverwachte uitkomsten daarvan in overeenstemming met de eisen die opdrachtgevers en fabrikanten stellen aan techniek en materialen? Het betekent dat je gericht moet ontwerpen: meer uitgaan van de technische mogelijkheden, en de beperkingen inventariseren; daarna kun je proberen om het elastiek op te gaan rekken en je vrijheden gaan veroveren. Hoe dan ook, TEXTECH was een succes, al was het alleen door de meerwaarde van het met meerdere disciplines enthousiast over textielontwikkelingen praten, waardoor met name de textielontwerpers de nodige inspiratie hebben opgedaan. Je kan met recht zeggen dat het stof weer eens van het textiel is afgeslagen. Er is kennelijk veel belangstelling voor dit soort inhoudelijke bijeenkomsten (in dit geval financieel gesteund door de MONDRIAAN STICHTING); alle reden dus om het niet bij dit ene initiatief te laten.

HELM uit aramide vezel (TWARON\AKZO)

Masterclass: experimenten

Na het symposium stond de masterclass dus nog op het programma. Waarom een masterclass met Junichi Arai? Arai, textielkunstenaar en industrieel ontwerper uit Kiryu ten noorden van Tokyo, is al vele jaren vernieuwend bezig (ja, dat kan!) met het zoeken naar ongewone weefmethoden en toepassingen. Zijn stoffen zijn begin jaren negentig erg bekend geworden door modeontwerpers als Issey Miyake, Kawakubo en Yamamoto, maar daarvoor was hij al een jaar of dertig op ontdekkingsreis. Hij speelt en experimenteert met allerlei soorten draden, materialen en weefconstructies en bereikt zeer speciale effecten met bewerkingen (geheel of gedeeltelijk verhitten, krimpen, vervilt) van het materiaal na het weven. Hoewel hij moderne technieken en synthetisch materiaal niet schuwt, laat hij zich vaak leiden door oude ambachtelijke methoden; hij is dan ook wel een 'post-industriële ambachtsman' genoemd. Juist het toepassen van nieuwe en oude technieken en materialen, gevoegd bij zijn explorerende natuur, maakte het voor ons aantrekkelijk hem als master uit te nodigen. Een gunstige bijkomstigheid was dat ik in juni vorig jaar in Japan was en bij Arai op bezoek kon gaan om het idee voor de masterclass in de week te leggen. Het was natuurlijk erg interessant een dag met hem op te trekken, zijn collectie etnische weefsels te zien en rondgeleid te worden in zijn geliefde Kiryu. Hij bleek in principe voor het idee te vinden, maar wilde zich eerst ter plekke (op de GRA) vergewissen of de werkomgeving hem aanstond; hij zou toch eerdaags naar Europa komen. De voor zijn doen misschien wat beperkte faciliteiten op de GRA werden goedgekeurd en na de nodige voorbereidingen – waaronder het selecteren van de vijftien deelnemers uit 38 inschrijvingen – stond de meester op twintig maart voor zijn masterclass. Vijf dagen later werd je in het voorportaal van het VORMGEVINGSINSTITUUT omgeven door een transparant glimmend woud van mysterieuze Arai-stoffen, voordat je in de GROTE ZAAL kwam waar de door de deelnemers van de masterclass zelf gemaakte produkten te zien waren.

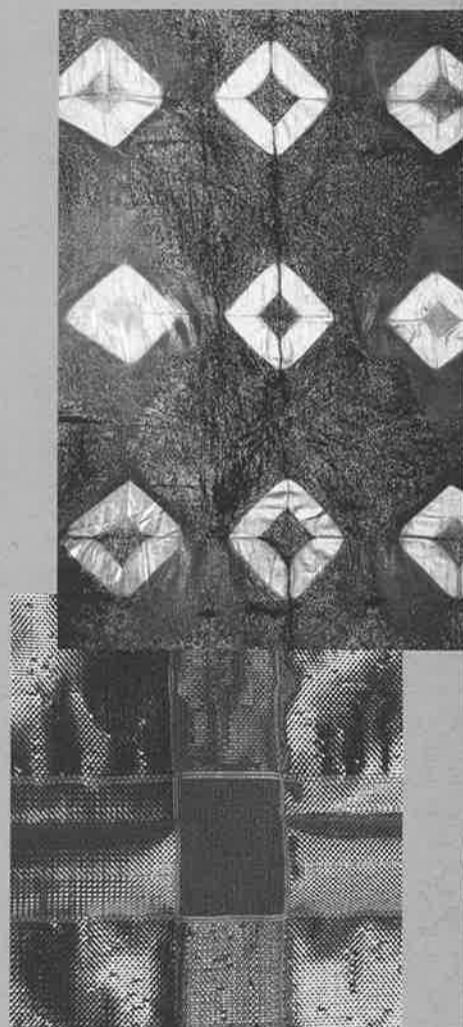
Filosoof en alchemist

Wat was er in die tussentijd gebeurd? In het begin was er de te verwachten aarzeling en onwennigheid. De meeste deelnemers werkten bovendien normaal gesproken individueel in hun studio en zijn niet gewend aan een 'openbaar' ontwikkelingsproces. De confrontatie met de door Arai meegebrachte stoffen en zijn eigen uitstraling deden de vonk al gauw over springen. In de daarop volgende dagen was er een uiterst geïnspireerde sfeer, waarin men ook van elkaar leerde. Binnen de textieldiscipline had de groep nog verschillende smaken: interieur, kunst, mode; ook was er een flinke diversiteit in leeftijd en ervaring, wat al met al goed uitpakte. Aan het eind was iedereen weer meer individueel aan het werk om iets af te kunnen ronden.

Arai bleek in dit laboratorium zowel filosoof als alchemist, dus werd yin en yang toegepast, zo dat verdichte wollen stof (warm) naast glimmend dunne lakstof (koud) kwamen te liggen. Alles heeft een ziel, zo ook zijn stoffen en het onderwerp waar hij zijn associatie aan heeft ontleend. Dat kan van alles zijn, regelmatig ook etnische kunst, waarbij zijn bewondering voor de anonimiteit, niet op beroemdheid uit zijnde maker een rol speelt. De combinatie van dit traditionele, natuurlijke met nieuwe CAD\CAM-technieken en synthetische materialen is voor ons minder gewoon, het maakt deel uit van het cultuurverschil met Japan. Een ander deel van dat cultuurverschil is dat wij een meer confronterende, directe manier van op elkaar reageren hebben.

Deelnemers en organisatoren van de Junichi Arai masterclass in het VORMGEVINGSINSTITUUT, 1995

Boven: Nylon met titanium. Door afbinden of verhitten ontstaat het patroon. Onder: BIG CHECKERBOARD, (nylon) ontwerp Junichi Arai 1994; 1985

Ondanks cultuurverschil en taalverschil was Arai door zijn aanpak, zijn uitstraling en de manier waarop hij de deelnemers op ideeën bracht toch overduidelijk de master. Zoals iemand zei: 'Arai heeft zo'n verscheidenheid aan eigen mogelijkheden en kennis dat je jezelf klein voelt maar tegelijkertijd ook groot, omdat hij je het gevoel geeft dat je het zelf ook kan'.

Anne Mieke Kooper is zelfstandig textielontwerpster en docent weven aan de afdeling textiel van de GERRIT RIETVELD ACADEMIE, waar ze ook haar opleiding genoot. Groepsfoto masterclass Rosa Verhoeve, foto's masterclass Anne Mieke Kooper, foto meubelstof Frank van Dam. De catalogus bij de Londense tentoonstelling heet TEXTILES AND NEW TECHNOLOGY 2010. ARTEMIS, Londen 1994

ARAMIDE toepassing: brandwerende kleding (AKZO)